

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра української філології та суспільних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальності:

014 Середня освіта (Мова та література (англійська)), 014 Середня освіта (Мова та література (німецька)), 014 Середня освіта (Українська мова та література), 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво), 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології), 014 Середня освіта (Біологія), 014 Середня освіта (Фізична культура), 012 Дошкільна освіта

освітньо-професійна програма

014 Середня освіта (Мова та література (англійська)), 014 Середня освіта (Мова та література (німецька)), 014 Середня освіта (Українська мова та література), 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво), 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології), 014 Середня освіта (Біологія), 014 Середня освіта (Фізична культура), 012 Дошкільна освіта

Кременець – 2018 рік

Мороз О. В. Філософія : [робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальностей 014 Середня освіта (Мова та література (англійська)), 014 Середня освіта (Мова та література (німецька)), 014 Середня освіта (Українська мова і література), 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво), 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології), 014 Середня освіта (Біологія), 014 Середня освіта (Фізична культура), 012 Дошкільна освіта] / О. В. Мороз. – Кременець, 2018 р. – 21 с.

Розробник:

Мороз О. В., кандидат філософських наук, старший викладач.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української філології та суспільних дисциплін (протокол № 1 від 27 серпня 2018 р.).

Зав. кафедри _____ _____ О. В. Василюшин

_____ 30.08 _____ 2018 року

Вступ

Динамічні процеси сучасного суперечливого світу ставлять кожную людину в надзвичайно складні умови соціального життя. Радикальна зміна ціннісних орієнтацій, гостра необхідність постійного пошуку і швидкого знаходження життєво важливих рішень, стресові ситуації – все це проблеми повсякденного людського буття, сфера практичного застосування світоглядної культури, основу якої складає філософія.

Сучасна філософія є узагальненою філософською думкою людства. Ідейною основою сучасної філософії є загальнолюдські цінності і пріоритети. Вивчення філософії стає однією з головних передумов входження кожної молодої людини в загальнокультурний світовий контекст.

Філософія належить до циклу фундаментальних дисциплін навчального плану, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методичної парадигми студентської молоді, усвідомлення нею свого місця і ролі в суспільстві, визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питання, що є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати різні перешкоди в розвитку сучасності та майбутності.

Вивчення дисципліни пов'язане зі знаннями інших гуманітарних дисциплін, особливо з історією України, політологією, соціологією, економічною теорією тощо.

У свою чергу знання дисципліни «Філософія» є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих та технічних дисциплін.

Ключові слова: філософія, мислитель, категорія, гносеологія, діалектика, етика, естетика, історія філософії, логіка, онтологія, соціальна філософія, філософська антропологія, філософія історії.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна /заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка	нормативна
Модулів – 1	Спеціальності: 014 Середня освіта (Мова та література (англійська)), 014 Середня освіта (Мова та література (німецька)), 014 Середня освіта (Українська мова та література), 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво), 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології), 014 Середня освіта (Біологія), 014 Середня освіта (Фізична культура), 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки: 3
Змістових модулів – 3		Семестр: 5, 6
Загальна кількість годин - 90		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 3.	Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра	Лекції
		18 год. / 6 год.
		Семінарські
		16 год. / 4 год.
		Лабораторні
		– год.
		Самостійна робота
56 год. / 80 год.		
		Вид контролю: екзамен/залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 38%–62%;

для заочної форми навчання – 13%–87%.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: забезпечити глибоке засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, високу світоглядно-методологічну культуру студентів.

Завдання дисципліни: дати студентам цілісний виклад основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення проблем; ознайомити їх із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм і плюралізм філософського мислення, що давало б можливість їх альтернативного сприйняття, а отже й міркування.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на формування у студентів *наступних компетентностей:*

Інтегральна компетентність:

– Здатність самостійно розв'язувати складні спеціалізовані завдання й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в закладах освіти середньої школи.

Загальні компетентності.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

Здатність володіти державною мовою як усно, так і письмово.

Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності.

Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вихователя дітей раннього та дошкільного віку.

Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного сталого розвитку суспільства та рівня розвитку особистості дитини раннього і дошкільного віку.

Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів власної професійно-педагогічної діяльності, включаючи спроможність обмірковувати власні та інші системи цінностей, розвиток і практику.

Здатність використовувати основи теорії і методології освіти в професійно-педагогічній діяльності.

Вміння будувати взаємини з дітьми на основі принципів гуманізму, демократизму, педагогічного оптимізму; налагоджувати спільну роботу дошкільного навчального закладу та школи, батьків, громадськості.

Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.

Програмні результати навчання.

Продемонструвати сучасні уявлення про зміст навчальної компетенції та її гностичного, виховного, розвивального, планувального, організаційного, контролюючого та діагностичного компонентів.

Продемонструвати базові уявлення з дисциплін гуманітарної, соціально-економічної, математичної та природничо-наукової підготовки майбутнього фахівця.

Застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей дитячих колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

Здійснювати критичний аналіз теоретичної та методичної літератури в галузі дошкільної освіти.

Ефективно використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, створювати блоги, флеш-анімації, презентації, буклети.

Демонструвати навички публічної етичної поведінки.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія в історичній ретроспективі

Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві

Походження слова «філософія». Філософія і життя. Соціальні умови формування філософії. Духовні джерела філософії.

Співвідношення «людина – світ» як визначальний предмет філософського осмислення.

Філософські проблеми і дисципліни. Специфічні особливості філософських знань: загальність (універсальність), сутність, світоглядність, універсальна теоретична рефлексія.

Основні функції філософії: світоглядна, загально-методологічна, прогностична (евристична), критична, аксіологічна, гуманістична.

Поняття світогляду. Основні світоглядні проблеми. Структура світогляду (світовідчуття, світосприймання, світорозуміння, світоусвідомлення). Функціональні складові світогляду (віра, надія, любов).

Принципи формування світобачення (монізм, плюралізм, скептицизм, догматизм, раціоналізм, сенсуалізм).

Буденний і теоретичний світогляди та їх характерні особливості. Типи світогляду у залежності від носіїв, ставлення до історичного прогресу, ознак світовідчуття.

Історичність світогляду (міфологія, релігія, філософія). Сучасна світоглядна парадигма. Філософія як теоретична основа світогляду.

Тема 2. Філософія Стародавнього світу

Історизм філософського знання. Відношення «людина – світ» і потреби людини. Потреба в мудрості – найвища духовна потреба.

Східна філософська парадигма: загальна характеристика. Індійський варіант східної парадигми: основні філософські школи – веданта, чарвака-локаята, буддизм, ньяя-вайшеша, йога.

Китайський варіант східної парадигми: основні філософські школи і мислителі – Кун Фуцзи, Моцзи, Менцзи, даосизм, легізм.

Західна філософська парадигма: загальна характеристика. Філософія досократівської доби: Мілетська школа (Фалес, Анаксимандр, Анаксімен). Геракліт, Піфагор, Елейська школа (Ксенофан, Парменід, Зенон), Емпедокл і Анаксагор.

Філософія класичної доби: атомізм Демокрита, Сократ і його філософські ідеї, філософське вчення Платона, філософська система Аристотеля, вчення Епікура, скептицизм, стоїцизм і практицизм.

Тема 3. Філософія епохи Середньовіччя та доби Відродження

Особливості формування християнської філософії. Патристика (Тертулліан, Августин). Схоластика (Т. Аквінський). Філософський сенс заповідей Христа. Проблема загальних понять у філософії номіналізму та реалізму. Науково-природничі погляди Р. Бекона. У. Оккам про універсалії, субстанцію. Теологізація системи управління суспільством в умовах Середньовіччя.

Характеристика філософської парадигми Ренесансу. Антропоцентризм. Гуманізм. Раннє (італійське) Відродження. Філософсько-світоглядні позиції Данте Алігьєрі, Франческо Петрарки, Миколи Кузанського, Леонардо да Вінчі. Філософське вчення Марсіліо Фічіно. Соціальна філософія Нікколо Макіавеллі.

Пізнє (Північне) Відродження. Світоглядні ідеї Миколая Коперника. Філософське вчення Еразма Роттердамського. Соціальна філософія Томаса Мора і Томмазо Кампанелли. Філософські ідеї П'єтро Помпонаці. Скептицизм Мішеля Монтеня.

Світогляд і філософія Джордано Бруно. Філософсько-теологічні і реформаційні ідеї Томаса Мюнцера, Мартіна Лютера і Жана Кальвіна.

Змістовий модуль 2. Європейська та українська філософія

Тема 1. Західноєвропейська філософія Нового часу та епохи Просвітництва

Епоха наукових революцій та її вплив на розвиток філософії. Емпіризм і раціоналізм – методологічна основа управління суспільством у XVII – XVIII ст.

Ф. Бекон – засновник емпіричного природознавства. Індуктивний метод Бекона.

Раціоналізм Р.Декарта. основні правила його наукового методу. Раціоналістична філософія Б.Спінози.

Філософія французького Просвітництва. Вольтер і Руссо.

Французькі просвітники: Шарль Монтеск'є («Про дух законів»), Жан-Жак Руссо («Про суспільний договір»), Франсуа-Марі Вольтер («Філософські листи», «Філософський словник»).

Французькі матеріалісти: Жюльєн Ламетрі («Людина-машина»), Клод Гельвецій («Про розум»), Поль Гольбах («Система природи»), Дені Дідро («Думки про пояснення природи», «Філософські принципи матерії і руху»).

Тема 2. Німецька класична філософія

Ідеалізм і діалектика – основні риси німецької класичної філософії. Апофатичне пізнання і філософський ідеалізм. Реформація та ідеалістична діалектика. Німецьке просвітництво: популярна і містична філософія.

Критичний ідеалізм Імануїла Канта: «Кантівський переворот» у філософії, вчення про ноумени і феномени, теорія пізнання, категоричний імператив.

Суб'єктивний ідеалізм Йогана Фіхте («Науковчення»). Філософія тотожності Фрідріха Шеллінга («Система трансцендентального ідеалізму»).

Філософська система Георга Гегеля («Енциклопедія філософських наук»). Діалектика Духа. Проблеми свободи. Філософія історії.

Філософські погляди Людвіга Фейєрбаха («Основні положення філософії майбутнього», «Суть християнства»).

Філософське вчення Карла Маркса: гуманістичний матеріалізм, проблема відчуження, гуманізація природи і натуралізація людини, соціальна теорія.

Тема 3. Сучасна світова філософія

Характеристика сучасної філософської парадигми: суб'єктивізм, ірраціоналізм, гуманізм, лібертизм, вітальний універсум. Ірраціоналізм Артура Шопенгауера («Світ як воля і уява») та Сьорена К'єркегора («Страх і трепет», «Хвороба до смерті»). «Філософія життя» Фрідріха Ніцше («Так казав Заратустра», «Воля до влади»).

Екзистенціалізм: Мартін Хайдеггер («Буття і час»), Карл Ясперс («Філософія існування»), Габріель Марсель («Бути і мати»), Жан-Поль Сартр («Буття і ніщо»).

Позитивізм і неопозитивізм. Класичний позитивізм: О. Конт, Д. Мілль, Г. Спенсер. Емпіріокритицизм (Е. Мах, Р. Авенаріус): «Критика досвіду», теорія нейтральних елементів досвіду, принцип найменшої міри сили.

Неопозитивізм і його форми: логічний позитивізм (М. Шлік, Р. Карнап, Л. Вітгенштейн – ранній) і принцип верифікації; логічний негативізм (К. Поппер) і принцип фальсифікації; семантичний позитивізм (Б. Рассел, А. Тарський, Л. Вітгенштейн – пізній).

Філософія психоаналізу і неофрейдизм. Основні позиції психоаналізу. Зигмунд Фрейд: вчення про несвідоме. Карл Юнг: вчення про колективне несвідоме. Еріх Фромм: теорія дихотомій. Філософсько-психологічні ідеї неофрейдизму (А. Адлер, В. Рейх, К. Хорні, Г. Саллівен, Г. Маркузе).

Новітні філософські напрями: філософська герменевтика, філософська антропологія, історіософські напрями, постпозитивізм, структуалізм, філософський постмодерн, «нова філософська хвиля».

Тема 4. Українська філософія

Основні риси українського світоглядного менталітету. Світоглядні джерела української ментальності: діалог міфологій, діалог релігій, народна культурно-художня творчість.

Філософія періоду Київської Русі (IX – XII ст. ст.) Теоретичні та літературні джерела. Розуміння філософії. Проблеми пізнання (знання та віра, пізнання Бога, складові процесу пізнання), проблеми буття (християнський космогенез і християнська космологія, макрокосм і мікрокосм). Проблеми людини (людина в ієрархії живих істот, дуалізм людської природи). Морально-етичні проблеми. Естетичні проблеми. Єдність морального і естетичного. Проблеми історії: стара і нова історія.

Філософія українського Передвідродження (XIII – XV ст. ст.). Духовна культура Передвідродження. Літературні джерела і основні філософські ідеї (дуалізм поглядів на природу, активність пізнання, соціально-етичні проблеми).

Філософія українського Відродження (XVI – XVII ст.ст.). Діячі періоду українського Відродження: Ю. Дрогобич, І. Вишенський, Л. Зизаній, С. Зизаній, З. Копистенський, І. Копинський, С. Оріховський, К. Сакович, Г. Смотрицький, М. Смотрицький, К. Ставровецький, Х. Філалет.

Проблема людини (антропоцентризм, єдність макрокосмосу і мікрокосмосу, сенс життя). Пізнання і самопізнання. Соціальні проблеми (світська і церковна влада, держава та індивід, Божий і природний закони).

Філософські ідеї діячів Острозької академії. Духовне становлення людини (роль слова, самопізнання, внутрішня людина). Гуманістичні ідеї (антропоцентризм, ідея добродійності, духовна сутність людини).

Філософські ідеї діячів Києво-Могилянської академії: П. Могила, Ф. Прокопович, С. Яворський, І. Галятовський, Г. Кониський, Л. Баранович, І. Гізель, Г. Щербацький. Проблема буття (матерія, рух, простір і час). Проблема пізнання (істина, структура процесу пізнання, «вроджені» ідеї). Соціально-етичні проблеми (сенс життя, добро і зло, державницькі ідеї).

Філософія Григорія Сковороди. Філософія – мистецтво життя. Вчення про буття. Єдність Макрокосму і Мікрокосму. Вчення про Бога. Пізнання і самопізнання. Внутрішня і зовнішня людина. Переображення серця. «Внутрішнє християнство». Ідея «сродної праці». Етичне вчення. Проблема щастя, добра і зла. Пантеїзм.

Філософія українського романтизму. Світоглядно-філософські ідеї в творчості І. Котляревського, П. Гулака-Артемівського, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Максимовича, М. Шашкевича, М. Гоголя.

Філософські погляди діячів Кирило-Мефодіївського братства: М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко.

«Філософія серця» і вчення про ідею П. Юркевича.

Філософські напрями кінця ХІХ – початку ХХ століття. Позитивізм В. Лесевича. Персоналізм О. Козлова і О. Гілярова. Неокантіанство Г. Челпанова. Монодуалізм М. Грота. Психологізм В. Зеньковського. Релігійна філософія П. Лінницького.

Філософія національного радикалізму. Д. Донцов: вчення про націю, соціально-етична концепція. Микола Міхновський і його Маніфест національного радикалізму.

Філософські погляди В. Липинського: вчення про національну еліту, теорія монархічної держави, вчення про націю, націотворення і державотворення.

Філософські погляди Д. Чижевського: буття і людина, філософія культури, проблеми історії філософії.

Світоглядно-філософська ситуація в Україні (ХХ ст.). Філософські ідеї діячів «розстріляного Відродження»: М. Хвильовий, М. Зеров, В. Юринець, М. Куліш, Л. Курбас та інші.

Філософські і світоглядні позиції В. Вернадського (концепція ноосфери). Історіософська концепція М. Грушевського. Філософські погляди та світоглядні ідеї В. Винниченка (вчення конкордизму, проблеми націо- і державотворення).

Українська філософія в умовах «другого Відродження». Академічна філософія: П. Копнін, В. Шинкарук та інші представники сучасної генерації українських філософів. Світоглядно-філософські мотиви української літератури нашого часу: «офіційна», десидентська і діаспорна література.

Змістовий модуль 3. Теоретичні засади філософії

Тема 1. Онтологія

Поняття про буття і його особливості. Субстанція, субстрат і матерія. Єдність і різноманітність форм буття. Проблема множинності світів. Простір і час – найзагальніші форми буття. Фізичний, біологічний та соціальний простір і час. Рух як спосіб буття. Форми руху. Рух і розвиток. Діалектика як вчення про розвиток і спосіб філософствування. Категорії і закони діалектики. Історичні форми діалектики.

Буття і становлення людини. Місце людини в світі. Людинобуття: яким воно є і яким може бути. Свобода людини і буття.

Буття як діяльність. Буття і практика. Антропоцентризм практики. Взаємовідносини людини і світу. Структура практичної діяльності (суб'єкт, об'єкт, умови, мета, засоби, способи).

Буття і життя. Життя і його сутність. Сенс життя. Феномен смерті. Життя як дарунок і відповідь.

Тема 2. Гносеологія

Теорія пізнання (гносеологія) як сфера філософського знання, її предмет та основні категорії.

Проблема співвідношення об'єкта і суб'єкта пізнання (Декарт, Спіноза, Берклі). Гносеологія у філософії Гегеля і філософії марксизму. Основні принципи сучасної наукової гносеології (об'єктивність, пізнаванність,

активне творче відображення, єдність теорії і практики, історизм тощо). Творчість як конструктивний принцип пізнання. Платон, Аристотель про феномен творчості. Проблеми творчості у працях Абельяра, Р.Бекона, Гегеля. Синтезуюча природа творчості. Основні форми творчості. Свобода творчості – основа формування демократичних відносин у суспільстві.

Історична і соціокультурна детермінація пізнання.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					Заочна форма						
	усь ого	у тому числі					у сь ого	у тому числі				
		л	п	л а б	і н д	с.р .		с	л	п	л а б	і н д
1	2	3	4	5	6	7		-	-	-	-	-
Змістовий модуль 1												
Змістовий модуль 1. Філософія в історичній ретроспективі												
Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві	8	2	2			4	1 2	2				10
Тема 2. Філософія Стародавнього світу	1 8	2	2			14	1 2		2			10
Тема 3. Філософія Середньовіччя та доби Відродження	8	2	2			4	1 0					10
Разом за змістовим модулем 1	3 4	6	6			12	3 4	2	2			30
Змістовий модуль 2. Європейська та українська філософія												
Тема 1. Західноєвропейська філософія Нового часу і епохи Просвітництва	9	2	2			5	1 2	2				10
Тема 2. Німецька класична філософія	1 2	2	2			8	1 0					10
Тема 3. Сучасна світова філософія	8	2	2			4	1 0					10
Тема 4. Українська філософія	9	2	2			5	1 0					10
Разом за змістовим модулем 2	3 6	8	8			17	4 2	2				40
Змістовий модуль 3. Теоретичні засади філософії												
Тема 1. Онтологія	10	2	2			6	7	2				5
Тема 2. Гносеологія	10	2	2			6	7		2			5

Разом за змістовим модулем 3	20	4	2			10	1	2	2			10
Усього годин	90	1	1			56	9	6	4			80
		8	6				0					

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність філософії та її роль в суспільстві	2
2	Філософія Стародавнього світу	2
3	Філософія Середньовіччя та епохи Відродження	2
4	Західноєвропейська філософія Нового часу та доби Просвітництва	2
5	Німецька класична філософія	2
6	Сучасна світова філософія	2
7	Українська філософія	2
8	Онтологія	2
9	Гносеологія	2
	Всього:	18

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Місце філософії у самопізнанні людини.	2
2	Людиновимірна сутність філософії.	2
3	Духовні аспекти українського відродження.	2
4	Політична філософія Д. Донцова.	4
5	Буття та небуття.	4
6	Буття і час. Вічне і минуле.	2
7	Соціопсихологічні концепції суспільства.	2
8	Теорія соціальної дії (М. Вебер, Т. Парсонс).	3
9	Взаємодія, взаємовплив влади та демократії.	2
10	Роль особистості в історичному процесі.	2
11	Проблема сенсу історії.	2
12	Культура і цивілізація.	4
13	«Плотське» та «духовне» в людині.	2
14	Проблема відчуження людини в історії філософії	2
15	Людське буття як «співбуття».	2
16	Поняття цілепокладання: сутність та значення.	2
17	Істина та заблудження.	2
18	Заблудження та вірогідне знання, дезінформація і правда.	2
19	Творчість в контексті проблеми ідеального.	2

20	Цінності як регулятори поведінки людини.	2
21	Плюралізм цінностей та проблема культурного порозуміння.	2
22	Філософсько-світоглядна концепція В. І. Вернадського: вчення про біосферу та ноосферу	4
23	Особливості української міфології	4
24	Інформаційно-техногенне суспільство та тенденції його розвитку	4
25	Свідомість, самосвідомість, підсвідомість: форми прояву та проблеми взаємозв'язку	4
26	Мораль та спадкоємність норм культури	4
27	Наука і майбутнє людства	4
28	Ціннісні орієнтації в структурі людської діяльності	4
29	Культура в сучасному світі	4
30	Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії	4
31	Філософські погляди діячів Кирило-Мефодіївського братства	4
32	Всього:	80 год.

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання та критерії оцінювання

Студенти виконують індивідуально-дослідне завдання (ІНДЗ), яке необхідно оформити з дотриманням норм, властивих для цього виду письмових робіт, зокрема, список використаних праць укласти згідно з усталеними бібліографічними вимогами. ІНДЗ необхідно здати викладачеві за тиждень до проведення завершального індивідуального заняття, на якому їх потрібно успішно захистити.

Тематика рефератів для ІНДЗ:

1. Світоглядна природа філософського знання.
2. Софійний та епістемний способи філософського мислення.
3. Філософія як смислотворне ядро культури.
4. Міфологія і філософія як форми знання: єдність та відмінності.
5. Міфологічні та релігійні засади філософії.
6. Віра і знання: проблеми розмежування.
7. Безсмертя: ілюзія чи реальність.
8. Світогляд як самопізнання людини.
9. Особливості філософсько-релігійних систем Стародавньої Індії.
10. Філософія в Стародавньому Китаї: конфуціанство, даосизм.
11. Антична філософія й західноєвропейська культура: пошуки ідентичності (досократичний період).
12. Співвідношення філософії та мудрості в давньогрецькій філософії
13. Сократ: проблема людини.

14. Соціально-політичні погляди Платона.
15. Епікур про порятунок людей.
16. Середньовічна парадигма західноєвропейської філософії – підстави для виникнення та особливості функціонування.
17. Релігійний характер середньовічної філософської думки: ідея Бога та її місце в системі духовної орієнтації людини.
18. Августин Блаженний про Божу благодать та відповідальність особистості.
19. Полеміка номіналізму та реалізму в середньовічній філософії.
20. Фома Аквінський про співвідношення віри і розуму.
21. Натурфілософія доби Відродження.
22. Френсіс Бекон – засновник філософії доби Нового часу.
23. Раціоналізм Р.Декарта.
24. Порівняльний аналіз методу пізнання у вченнях Ф.Бекона та Р.Декарта.
25. Вчення Б.Спінози про свободу та необхідність.
26. Монадологія Г.В.Лайбніца.
27. Сенсуалізм Дж.Локка.
28. Джордж Берклі як критик натуралістичного механіцизму.
29. Абсолютизація почуттєвого пізнання у філософії Д.Юма.
30. Цілісність людського світосприйняття (пізнання «серцем») у Б.Паскаля.
31. Механістичне уявлення про людину у Ж.О. де Ламетрі.
32. «Коперніканський переворот» у філософії, здійснений І.Кантом.
33. Ідея активно-творчої діяльності людини у філософії І.Канта.
34. Проблеми моралі у філософії Канта.
35. Філософія "тотожності" та "одкровення" Ф.В.Й.Шеллінга.
36. Діалектика як тип світогляду у філософії Гегеля.
37. Суперечність між методом і системою в філософії Г.В.Ф.Гегеля.
38. Антропологічний характер філософії Л.Фейєрбаха.
39. Матеріалістичне розуміння історії та розробка проблеми людини в марксизмі.
40. Карл Маркс про відчуження людини.
41. Людина і світ у філософії А.Шопенгауера.
42. Концепція переоцінки цінностей у філософії Ф.Ніцше.
43. Аналітична філософія: від філософії мови до філософії свідомості.
44. Сучасна філософія релігії як особливий тип філософствування.
45. Проблема людини та її свободи в філософії екзистенціалізму.
46. Сучасна філософія діалогу (філософія зустрічі).
47. Доля філософії у постмодерністську добу.
48. Проблема морального вибору в сучасній комунікативній філософії.
49. Особливості культури східних слов'ян.

50. Київський митрополит П.Могила як мислитель.
51. Києво-Могилянська академія в інтелектуальній історії України.
52. Григорій Сковорода - засновник української класичної філософії.
53. Філософська культура українського бароко.
54. Микола Гоголь в історії вітчизняної філософської культури.
55. «Хуторянська філософія» П.Куліша.
56. Філософські мотиви та світогляд Т.Шевченка.
57. Філософія мови О.Потебні.
58. Філософсько-світоглядна концепція В.І.Вернадського: вчення про біосферу та ноосферу.
59. Павло Копнін як представник українського філософського Відродження 60-х років ХХ століття.
60. Герменевтика: сутність та проблеми інтерпретації.
61. Проблема гуманітарного пізнання в сучасному структуралізмі.
62. Людина як предмет філософії в раціоналістичних та ірраціоналістичних вченнях західноєвропейської філософії.
63. Особливості української міфології.
64. «Філософія серця» П.Юркевича.
65. Соціально-філософські ідеї М.Драгоманова.
66. Проблема національної еліти в історіософії Д.Донцова.
67. Теоретики українського націоналізму (Ю.Липа, Ю.Василян, Л.Ребет, Є.Онацький, Є.Маланюк).
68. Філософський сенс проблеми буття.
69. Проблематичність людського буття.
70. Специфіка просторово-часових відношень у природних та соціальних процесах.
71. Інформаційно-техногенне суспільство та тенденції його розвитку.
72. Проблема особистості як одна з провідних проблем філософії.
73. Соціальна зумовленість потреб особистості.
74. Проблема поєднання інтересів суспільства та особистості.
75. Світ та форми його освоєння.
76. Моделі світу як Всесвіту (релігійна, міфологічна, наукова).
77. Рух і розвиток у світлі теорії самоорганізації.
78. Відображення та інформація.
79. Свідомість, самосвідомість, підсвідомість: форми прояву та проблеми взаємозв'язку.
80. Феномен натовпу як прояв масової свідомості: закономірності та деформації.
81. Воля як практичний дух.
82. Особливості місця та ролі релігії в системі сучасної культури.
83. Моральне формування особистості: об'єктивні передумови та соціальні чинники.
84. Мораль та спадкоємність норм культури.
85. Проблеми «діалогу» людини і комп'ютерних систем.

86. Категоріальний лад людського мислення.
87. Проблема активності суб'єкта пізнання у філософії Канта.
88. Свобода людини як соціальна цінність.
89. Культура мислення і мислення про культуру.
90. Розсудок і розум як засоби мислення.
91. Здоровий глузд як засіб ставлення до світу та метод мислення.
92. Істина, правда, омана в пізнанні та практичному житті.
93. Напівправа: її природа та соціальні функції.
94. Концепція і теорія як форми наукового пізнання.
95. Інтуїція у процесі пізнання й творчості.
96. Проблема критеріїв істини в сучасній філософії.
97. Взаємозв'язок логіки та інтуїції, пояснення та розуміння у пізнанні.
98. Проблема творчості в трактаті І.Франка «Із секретів поетичної творчості».
99. Диференціація та інтеграція - закономірності розвитку сучасної науки.
100. Наука і глобальні проблеми людства.
101. Наука і майбутнє людства.

ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

ІНДЗ оцінюється за такими критеріями:

1. самостійність виконання;
2. логічність і послідовність викладення матеріалу;
3. повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання);
4. обґрунтованість висновків;
5. використання статистичної інформації та довідкової літератури;
6. можлива наявність конкретних пропозицій;
7. якість оформлення.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 4 (15 балів) бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно):

1. Для одержання оцінки 5 (відмінно) студент повинен:

укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
викладати теоретичний матеріал чітко, коротко, пов'язано й обґрунтовано;

уміти оперативно розібратися в запропонованій ситуації, грамотно оцінити її й обґрунтувати ухвалене рішення;

упевнено відповідати на запитання викладача й без зауважень із їх боку;

2. Для одержання оцінки 4 (добре) студент повинен:

викладати теоретичний матеріал обґрунтовано й складно;

укластися у встановлений термін підготовки відповіді;

не утруднятися у виборі рішення при аналізі запропонованої ситуації;

уміти обґрунтувати ухвалені рішення;
добре відповідати на запитання викладача.

3. Для одержання оцінки 3 (задовільно) студент повинен:

викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
розібратися в запропонованій ситуації й розробити пропозиції щодо вирішення;

позитивно відповідати на запитання викладача;

допускаються недостатньо впевнені й чіткі відповіді, але вони повинні бути, власне кажучи, правильні.

4. Оцінку 2 (незадовільно) одержують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у п.3.

Оцінка знання матеріалу, оцінюється за 4-ри бальною системою і згідно з «Методикою переведення показників успішності знань студентів» переводить у систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 1).

Таблиця 1 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
1	2	3	4
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	10-15 балів
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	5-10 балів
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	0-5 балів
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно* – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX	0 балів
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F	

* При оцінюванні ІНДЗ приділяють увагу також їх якості й самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась вимога не буде виконана, то оцінка знижується.

9. Методи навчання

1. Лекції із застосуванням презентацій.
2. Семінарські заняття із розв'язуванням творчих та практичних завдань.
3. Пояснення.
4. Розповідь.
5. Бесіда.
6. Робота з філософською літературою.
7. Навчальна дискусія.
8. Метод спостереження і аналізу філософських текстів.
9. Проблемний метод викладу матеріалу.
10. Організація самостійного пошуку матеріалу.

10. Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Оцінка за проєкт (ІНДЗ).
3. Самостійні роботи.
4. Усне опитування.
5. Підсумковий тест.
6. Реферати.
7. Філософські есе.
8. Підсумковий письмовий екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота – 90 б											Екзамен	
Змістовий модуль № 1, 2, 3												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	ІНДЗ	Тест	Всього	70 балів
5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	40	100*0.3	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	Екзаменаційна оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю	Результати здачі екзамену
A	Відмінно	90 – 100	27 – 30	63 – 70
B	Добре	82 – 89	24 – 26	58 – 62
C	Добре	75 – 81	22 – 23	53 – 57
D	Задовільно	67 – 74	20 – 21	47 – 52
E	Задовільно	60 – 66	18 – 19	42 – 46
FX	Незадовільно	35 – 59	10 – 17	25 – 41
F	Незадовільно	1 – 34	1 – 9	1 – 24

Критерії та норми оцінювання знань студентів з філософії

1. На оцінку «5» (відмінно, A, зараховано) студент повинен:

- глибоко та всебічно розуміти тему, вільно й аргументовано викладати її зміст;
- чітко бачити функціонально-логічну структуру теми, визначати головні та другорядні її складові, розкривати суттєві взаємозв'язки між її структурними елементами;
- вміти робити висновки та викладати підсумки, пояснювати їх і підтверджувати фактичним матеріалом (практичними прикладами);
- вміти застосовувати теоретичний матеріал, правила, принципи і закони філософії в процесі осмислення, пояснення і вирішення проблемних філософських завдань.

2. На оцінку «4» (добре, B, C, зараховано) студент повинен:

- достатньо розуміти і в належному обсязі висвітлювати основний зміст згідно її логічної структури;

- бачити суттєві взаємозв'язки між основними структурними елементами теми, вміти відрізнити серед них головні від другорядних;
- вміти застосовувати теоретичний матеріал для аналізу конкретних філософських завдань, в осмисленні практичного матеріалу;
- достатньо володіти логічними термінами, поняттями, правилами і прийомами філософського мислення при викладі змісту теми.

3. Оцінка «3» (**задовільно, D, E, зараховано**) виставляється, якщо студент:

- виявляє лише поверхове розуміння змісту теми, фрагментарно висвітлює теоретичний матеріал, допускає порушення його логічної структури та послідовності викладу;
- допускає помилки у визначенні головного і другорядного у змісті теми, недостатньо бачить взаємозв'язки між її структурними елементами;
- недостатньо володіє термінами і поняттями, необхідними для висвітлення теми;
- виявляє недостатнє вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення чи пояснення практичних філософських завдань.

4. Оцінка «2» (**незадовільно, FX, F, не зараховано**) виставляється, якщо у студента:

- відсутнє розуміння основного змісту теми;
- відсутнє вміння виокремити головне від другорядного в структурі теми;
- немає навиків у застосуванні теоретичного матеріалу до пояснення практичних філософських завдань;
- відчутні значні труднощі у використанні термінів і понять філософії.

12. Методичне забезпечення

1. Теми та тези лекцій.
2. Плани практичних занять.
3. Завдання для самостійної роботи.

4. Завдання для ІНДЗ.

13. Рекомендована література

Основна

1. Гринів О. Історія української філософії / Олег Гринів. – Львів : Тріада плюс, 2015. – 302 с.
2. Данильян О. Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Х. : Право, 2015. – 432 с.
3. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Ч. І. Історія розвитку філософської думки. – К.: Альтерпрес, 2002. – 464 с.
4. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Ч. ІІ. Актуальні проблеми сучасності. – К.: Альтерпрес, 2002. – 480 с.
5. Логвиненко В. Філософія : Навчально-методичний посібник / В. Логвиненко, М. Фльорко. – Л., 2012. – 228 с.
6. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія / пер. з нім. В.Кебуладзе. – К.: Дух і літера, 2018. – 533 с.
7. Надольний І. Філософія: Навчальний посібник / І. Надольний, В. Андрущенко, І. Бойченко, В. Розумний та ін.; за ред. І. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К. : Вікар, 2008. – 534 с.
8. Причепій Є., Черній А., Чекаль Л. Філософія : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Академвидав, 2009. – 592 с.
9. Сидоренко О. Філософія : Підручник / О. Сидоренко, С. Корлюк, М. Філяпіп та ін.; за ред. О. Сидоренка. – К. : Знання, 2010. – 414 с.
10. Сілаєва Т. Філософія : Навчальний посібник / Т. Сілаєва, Н. Гнасевич, Г. Орендарчук, З. Сокол. За ред. Т. Сілаєва. – Тернопіль : Астон, 2008. – 360 с.
11. Татаркевич В. Історія філософії. т. 1: Антична і середньовічна філософія. – 456 с.; т. 2: Філософія Нового часу до 1830 р. – 352 с.; т. 3: Філософія ХІХ ст. і новітня. – Львів, 1999. – 568 с.

12. Філософія: історія, суспільство, освіта: підручник / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К. : ВПЦ "Київський ун-т", 2015. – 591 с.

13. Філософія : підручник / В. С. Бліхар, А. Ф. Карась, М. П. Требін [та ін.] / за ред. В. В. Середи, М. М. Цимбалюка. – Львів : ЛьвДУВС, 2015. – 428 с

14. Щерба С. Філософія : Підручник / С. Щерба, О. Заглада. – К. : Кондор, 2011. – 548 с.

15. Ярошовець В. Філософія : Підручник / За заг. ред. В. Ярошовця. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 648 с.

Допоміжна

1. Філософський енциклопедичний словник / За ред. В. І. Шинкарука – К., 2002.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека КОГПІ ім. Тараса Шевченка (книжковий фонд).
2. Електронна бібліотека КОГПІ ім. Тараса Шевченка.
3. Бібліотека кафедри української філології та суспільних дисциплін.
4. Кременецька міська бібліотека ім. Ю. Словацького.
5. Мережа Інтернет (Вікіпедія).
6. <http://pidruchniki.com/filosofiya/>.
7. <http://westudents.com.ua/knigi/627-flosofya-petrushenko-vl.html>.
8. http://www.umsa.edu.ua/kafhome/philosophy/lecture/philosophy/kaf_philosophofpidruchkirychok.pdf.
9. <http://studentbooks.com.ua/content/view/1356/1/>.
10. <http://stud.com.ua/filosofiya/>.